

befejezés után is folyt (folyik), csak a frontról a kultúrába fészkelte be magát.

Megismerhetjük barátságának történetét Bada Dadával és a kapcsolatot fázisait, konfliktusosságát, végül széttörését, amelyet drMáriás elbeszélése szerint bosszú, féltékenység, szemrehányások, fenyegetések tarkítottak a pszichikailag egyre súlyosabban beteg Bada részéről. (Kár, hogy „a lélek kiüttalan szomorúságával küzdő” Bada már nem mondhatja el a saját verzióját.)

Itt-ott humorral, máshol keserűséggel vegyített leírások teszik olvasmányossá az egyes szám első személyben elbeszélte történetet, megjelenítve a sikereket, fellépéseket, koncerthelyszíneket, jó és félelmetes szállásokat, pénztelenséget, határátkeléseken és másutt elviselt hatósági zaklatásokat, vagy azt, hogyan lehet új életet kezdeni a lakásmaffia ellenében. Különösen együttérzést váltott ki a recenzióból a magyar állampolgárság megszerzése körüli huzavona, amelyet magyarként, mégis idegenként a szerzőnek is meg kellett tapasztalnia, vagy a gyanakvással, félelemkeltéssel teli határellenőrzések, s az egyéb, megalázó rendőri „szívatók” felelőltetése – ezek a képek minden negyven év feletti „kelet-európai” olvasóból hasonló, zsigeri érzéseket váltanak ki.

Miközben láthatjuk a zenekar polgárpukkasztó attitűdjét, mégis

inkább egy módszeresen dolgozó – zenélő, festő, író – művészember rendszeres és tudatos munkavégzésének tiszteletreméltó képe alakul ki bennünk. S bár „a szép és vidáman szörnyű” dalokból nincsenek betétek a szövegben, és az agyat szétszedő zenét sem halljuk olvasás közben, elfog a vágy, hogy egy Tudósok-koncerten széttáncoljuk a lábunkat.

LÁNG ESZTER

(*Noran Könyvesház, Budapest, 2011, 232 oldal, 2999 Ft*)

Magyar Konyha

kakukktojás *fn* Egy adott logika szerint felépített sorba oda nem illő elem. Például egy irodalmi folyóiratba nem illik egy gasztronómiai lapról írt recenzió.

kakukk *fn* Áll (Cuculidae), a kúszók rendjébe, a könnyűcsőrűek csoportjába tartozó madárcsalád. [...] Nevezetes tulajdonsága, hogy fészket nem épít és így tojásait kiöltés végett egyenként idegen kisebb madarak fészkébe, még pedig olyanokéba teszi, melyek fiaikat szintén rovarokkal táplálják. [...] Minden fészekbe csak egy tojást helyez és vagy oda rakja, vagy pedig a földre, amely utóbbi esetben azután csőrével viszi a fészekbe. (Forrás: *Pallas Nagy Lexikona*)

~ **tojás** *fn* A kakukk által tojt, általában nehezen beszerezhető tojás, egy olyan gasztronómiai különlegesség, amelyhez hasonlót a Magyar Konyha szívesen szerepeltet cikkeiben.

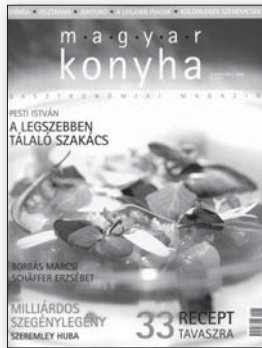
2011-től az olvasó irodalmi jellegű szövegekkel találkozhat a Magyar Konyha lapszámaiban. A lap útkeresését jelzi, hogy a hagyományos, recepteket halmozó modellel ebben az évben felváltotta egy novellaszerű írásokra épülő, sajátos poétikával bíró új koncepció. A (talán pszeudo-) olvasói levelekből pedig kiderül, a közönség örömmel fogadta a metamorfózist. A gasztrokultúránkban és a róla szóló diskurzusban már találkoztunk hasonló példákkal: elég csak Krúdy Gyula leírásaira vagy a jelenleg oly sikeres gasztroblogokra hivatkozni, melyek egy ismeretlen tendenciát honosítanak meg, ugyanis online – gyakran webkettes – tartalomból válnak printkiadvánnyá.

A Magyar Konyha által vizsgált problémakör horizontja igen tág. Megfigyelhető benne egy konzervatív, emlékeket megőrizni szándékozó szemlélet, de megférnek mellette a molekuláris gasztronómiát dicsőítő szövegek is. Azért írok problémakörrel, mert a cikkekből folya-

matos konfliktus olvasható ki, és ez a feszültség jót tesz az olvasási élménynek. A kistermelők küzdelme anélkül bontakozik ki, hogy megjelenne akár a legkisebb utalás az általában referenciaalakként szolgáló ellenfélre, a tömegtermelésre és a nagyáruházakra. A történetek gyakran a múltból indulnak, és egyfajta kulturális kalauz szerepét töltik be egészen addig, míg ki nem rajzolódik az olvasó előtt egy egyetemes, továbbörökíteni érdemes érték. A Magyar Konyha tipográfiája is hangsúlyozza a szerkesztők ezen törekvését; képi világa, ahogy maga a lap is, az elitizmus határán egyensúlyoz.

A riportok, melyek egy-egy ismert borászról vagy éppen munkanélküliből lett kézműves pékzseniről szólnak, nagy gondossággal vannak megírva, és számos hason-

lóságot hordoznak a nagy előd irodalmi műfajjal, a novellával. Némelyik szövegből ugyanis sajátos szenvedéstörténet, újjászületés vagy sziszüphi szí küzdelem olvasható ki, a leírások pedig az annyira hiányzó dokumentumfilmeket idézik, de egyben en-

gednek az *infotainment* „meghatva-meghökkenve bemutatni” kísértésének. A valós személyek mellett a történetben gyakran játsz-

főszerepet a kultúránkban szimbolikus jelentést hordozó kenyér, hal, bor, pálinka vagy fröccs, a szövegek pedig feltételezik, hogy a szerkesztők és az olvasók közös ismeretanyaggal rendelkeznek. Az egyetemes magyar vonatkozások mellett kiolvasható az európai gasztrókultuszokhoz való kapcsolódás igénye is, az egyensúlyérzék itt is a szerkesztők munkáját dicséri.

A már említett ellentétek adnak lendületet a lapnak: a feledés feszül neki az újjáértelmezésnek, a sietség az aprólékosságnak. Néha azonban a valóság feszül neki a fikciónak, és itt jelenik meg a fent bemutatott, nehezen beszerezhető tojás problémája. A novellászerű írások végén szereplő receptek elkészítése néha

több napot is igénybe vesz, a hozzávalókkal pedig – melyekhez nehéz hozzájutni – a leírás szerint nagyvonalúan kell bánni. A borsos tokány például 20 órán keresztül készül 70 fokon, de komoly küzdelemre számíthat az is, aki cukkinivirágot szeretne készíteni sóska-majonézzal és korianderpürével. Úgy látom, a Magyar Konyhában megjelenő cikkek esetében a hagyományos gasztrólapokkal szemben egy új olvasási stratégiát kell alkalmazni, és a képzeletünkre bízni, ott lejártszani az ételek elkészítését; így végül az étkezés örömeit felváltja a főzés öröme.

SZÜTS ZOLTÁN

(*Magyar Konyha* Kiadó Kft.,
megjelenik havonta)

Művészet

SZVOBODA DOMÁNSZKY

GABRIELLA:

A magyar biedermeier

A „biedermeier asztalka” szót hallván először egy műtárgyaukcióna vagy egy műkincslopásos krimire gondolunk, s csak másodjára jut eszünkbe, hogy a biedermeier egy olyan fontos stílusirányzat – dizájn – volt, amely Európa legnagyobb részében dominánsan uralta a közízlést a 19. század első harmadában.

Az elsősorban német nyelvterületen erős divatnak nagy hatása volt hazánkra is – ezt a hatást igyekszik „bemérni”, feltérképezni Szvoboda Dománszky Gabriella könyve, amely a *Stílusok – korszakok* című sorozatban jelent meg.

Létezik-e külön magyar biedermeier, amelynek lokális sajátosságait ki lehet mutatni műalkotásokban, műtárgyakban? A könyv téje, hogy választ találjon e kérdésre. A szerző álláspontja határozott igen,

sőt úgy látja, hogy „a magyar művészet későbbi sorsa ekkor dőlt el”, hiszen ekkor alakult ki az a művészetélvező, -pártoló, -vásárló szélesebb nagyközönség, amely a század második felében a hazai művészet kibontakozásának anyagi táptalaját biztosította.

A sorozat hagyományaihoz hűen nagyon sok (száznegyvenhét) szép, kifejezetten magas színvonalú illusztrációt közöl a kötet, ezzel valóban közel hozva, élénk varázsolva ezt az 1815-től nagyjából az 1850-es évek végéig tartó korszakot.

Ez az idő az, amikor a magyarországi polgárság megerősödik, és egy új, a nemesitől eltérő életformát igyekszik kialakítani magának. Mivel a biedermeier nem kiállításcentrikus elitművészet, a könyv a festményeken túl fontos fejezeteket szentel a bútornak, használati tárgyaknak, épületeknek is. Mindazonáltal kétségtelen, hogy a szerző elsősorban a festészetben jelentkező műfajokra, megformálási módokra irányítja figyelmünket, a könyv nagyobb része képek leírásából, elemzéséből áll. Ezek között megtaláljuk az ismert, sokszor idézett reprezentatív alkotásokat – például Barabás Miklós vagy Schoefft Ágoston festményeit – és olyan ritkán látott darabokat is, mint

Szále János tájképe a tihanyi apátságrol.

Noha a szerző a könyv elején hosszan fejtegeti, hogy a biedermeier a hétköznapi életet átható mű-

vészeti irányzat, úgy érzem, ennek szellemében lehetett volna még több példát, idézetet felhasználni ennek bemutatására. Akár irodalmi idézetek – naplók, levelek –, akár képzőművészeti alkotások – a mindennapi életben egyre inkább ottho-

nossá váló művészeti tevékenységet bemutató képekből – formájában. A könyvnek furcsa kettősséget kölcsönöz, hogy mind a használati tárgyak megjelenésének, mind a kiálló festmények csoportosításának egy-egy országos kiállítás, tárlat lesz az összefoglaló csomópontja, s emiatt a biedermeier némiképp műzeumi látószöveget kap.

A magyar biedermeier erősen és több szállal kapcsolódott Bécshez, részben mert bizonyos tárgyak bécsi importként jelentek meg Magyarországon – így például a porcelánok legnagyobb része –, részben mert az uralkodói családhoz kötődött számos nagyon fontos mecénási tevékenység, amely a Nyugat-Európában már meghonosított művészeti irányt hazánknak bemutatta. Kiemelkedő e téren Jó-

